

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. Тодорка Игнатова Костадинова, д. и., заместник ректор на Медицински университет – Варна, професор във Факултет по обществено здравеопазване, ул. „Марин Дринов“ № 55, Варна 9002, тел. 052 677089, 0889588408,

e-mail: kostadinova@mu-varna.bg,

член на научно жури съгласно Заповед № Р 109-640/27.11.2018 г. на Медицински университет „Проф. д-р П.Стоянов“- Варна.

Относно: Дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7.Администрация и управление и научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (здравеопазване)“

Автор на дисертационния труд: Иван Георгиев Попов

Тема на дисертационния труд: „Управление на програми за превенция на наркомании, основани на културалните особености на общността“

Научен ръководител: Проф. д-р Антония Димова, д.м.

I. Кратки биографични данни, квалификация и кариерно развитие

Иван Попов е роден на 12.06.1971 г. в гр. Варна. Завършва висше образование във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ специалност „Социални дейности“ – ОКС „Бакалавър“ и „Социален мениджмънт“ – ОКС „Магистър“. В периода 1997 – 1999 г. заема длъжност „Изследовател“ в Българската организация за антропологични изследвания – гр. Варна. В процеса на професионалното си развитие Иван Попов има още опит като терапевт и консултант в НПО Фондация „За по-добро психично здраве“ (2001 – 2004 г.) и старши експерт „Превантивни програми“ в Община Варна (2003 – 2017 г.).

Във връзка с дисертационното изследване, ключови са опитът и компетентностите на докторанта, придобити по време на многобройните специализации и обучения в България и чужбина, сред които се открояват „Етнография на употребата на

психоактивни вещества. Социално-антропологични методи на изследване.“, „Употреба на дроги сред различни общества и култури. Взаимодействие на индивидуални и контекстуални фактори при употреба“, „Социология на злоупотребата с психоактивни вещества“, „Културална компетентност при работа със зависими от дрога лица, представители на различни културални и малцинствени групи“, „Qualitative research among minority groups“ и др. Иван Попов владее отлично английски език.

II. Обща характеристика и актуалност на темата на дисертационния труд

Представеният ми за рецензия дисертационен труд на Иван Попов на тема: „Управление на програми за превенция на наркомании, основани на културалните особености на общността“ отговаря по обем, структура и съдържание на изискванията за придобиване на образователна и научна степен “доктор” в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински университет - Варна.

Той съдържа общо 124 страници, структуриран е в три глави и включва 3 фигури, 16 таблици и 0 приложения. Теоретичният фундамент на дисертацията се състои от общо 147 цитирани източника (9 – на кирилица и 138 – на латиница), които отговарят на тематичното поле и които докторантът е използвал и цитирал добросъвестно.

Основната част от литературата са издания от последните 10-15 г., което подсигурява актуалността на научните мнения, цитирани в дисертацията.

Темата на разработката е **дисертабилна** и нейната **актуалност** се основава на все по-нарастващата роля на програмите и цялостните подходи не само за лечение на зависимостите, но най-вече за превенцията на употреба на психо-активни субстанции в различните общностни групи.

Целите, задачите и методологията на изследването са изложени ясно и последователно: разработване на концептуален модел на програми за превенция на наркомании сред дадена общност, основан на нейните културални особености.

Във **въведението** на дисертацията са представени актуалността и важността на избраната тема като личи професионалната ангажираност и опита на докторанта.

В литературния обзор е отделено основно внимание на понятийния апарат и на международния сравнителен анализ на публикациите по темата. Проследява се историческото развитие на сектора на превенция и борба с наркоманиите и се анализират възможностите, които предоставят програмите за превенция на наркомании

като се откроява фокусирането на автора върху цялостния интердисциплинарен подход за превенция, основан на специфичните културални особености на дадената общност.

Във втора глава е представена методиката на проучването. Прави впечатление добрият подбор на изследователските методи и прецизното представяне на динамиката на употреба на психоактивни вещества в двете избрани общностни групи – ромската общност и младежка популация (етнически българи). Оценявам високо подхода на докторанта да обвързва всички тези въпроси с темата за културалните особености на отделните общности, тъй като те се явяват ключови за ефективността и полезността на програмите за превенция. В това проличава ясно и неговият богат професионален опит, системен подход и стил на етичен изследовател.

Като цяло дисертацията има **три силни страни** и **първата** от тях е широкото представяне и анализ на основните публикации по темата за теория на употребата на психоактивни вещества в културален контекст и оценката на програмите за превенция на наркомании сред малцинствени общности.

Втората силна страна е комплексното изследване. То е добре структурирано и тества нагласите на различните общностни групи за употреба на психоактивни вещества. В авторското проучване се откриват ценни приноси моменти относно факторите, оказващи влияние за употребата на психоактивни вещества.

Третата силна страна на дисертацията е концептуалният модел за управление на програма за превенция на наркомании, базирана на културалните особености на общността, предложен и обоснован в дисертационния труд на Иван Попов.

III. Приноси и значимост на разработката за практиката

Разработеният труд съдържа теоретични обобщения, анализ на резултатите от авторското проучване, изводи и препоръки на национално и организационно ниво. Те съответстват на съвременната проблематика и имат приложен принос, както следва:

1. Разработен е цялостен методологичен комплекс (подход, методи и инструментариум) за изследване на употребата на психоактивни вещества сред ромската младежка общност.

2. Проучен е контекстът за употреба на психоактивни вещества сред ромската и младежка общност, като са идентифицирани специфичните за всяка от двете групи особености. Изведени са общите за двете групи (ромска и младежка) характеристики на употребата на психоактивни вещества.

3. Проучени са нагласите на представителите на две общности (ромска и младежка) относно употребата и видовете психоактивни вещества, както и към официалните програми за превенция.

4. Регистрирана е динамиката на явлението и устойчивите във времето фактори относно употребата на психоактивни вещества сред ромската и младежка общност.

5. Разработен е концептуален модел за създаване, провеждане и управление на програми за превенция на употребата на психоактивни вещества, при който се отчитат културалните особености на общността.

IV. Автореферат и публикации

Във връзка с темата на дисертацията Иван Попов има 4 публикации. Те свидетелстват за трайния му интерес към проблематиката и отразяват основните въпроси и резултати от неговите научни търсения. Участието на докторанта в български и международни научни форуми показва, че основните идеи от дисертационния труд са известни и обсъждани в публичното пространство и научните среди, включително на международно ниво.

Авторефератът отразява вярно структурата и съдържанието на дисертационния труд, и акцентира върху най-важните моменти и изводи от изследването.

V. Препоръки и въпроси

Нямам критични бележки и въпроси към докторанта. Препоръчвам на Иван Попов да обогати проучването си с допълнителна част за ролята на съвременните технологии за отдалечен мониторинг на устойчивостта на програмите и да публикува резултатите от тази разработка в монография на два езика – български и английски.

VI. Лични впечатления от докторанта

Познавам Иван Попов от съвместната ни работа в управление на здравни проекти на международно и регионално ниво, както и от работата в областта на международните проекти и програми в Медицински университет – Варна. Той има отлична теоретична подготовка и дългогодишен професионален опит в областта на програми за превенция на зависимости и в частност – на наркомании. Всичко това му помага за обективно анализиране на факторите на средата, на формулиране и решаване на конкретни проблеми и задачи, както в работата на професионалните екипи в програмите за превенция, така и със социалната среда на гражданите и пациентите,

които са включени в тези програми. Иван Попов проявява изключителна любознателност, задълбоченост, отговорност и точност в работата си и като личност. Умението му да работи в условията на риск и напрежение го правят ефективен член на екипите, в които участва и ръководи.

VII. Заключение

Налице е систематично изследване на актуален и важен проблем - превенция на наркомании и работа в общността, отчитайки културалните особености на различните общностни групи.

Дисертационното изследване предлага широк поглед върху наличните европейски и световни модели на приложение, очертава необходимостта от въвеждането на решения за България и представя насоки и авторски идеи и решения за прилагане в практиката.

Изследването е фокусирано по темата и е логически издържано. Докторантът показва задълбочени познания, последователно търсене и извличане на практически решения, базирани на емпиричен анализ. Установяват се достатъчно приносни моменти и оригинални предложения на автора – Иван Попов. Налице са възможности за развитие и продължаване на изследването, както в теоретичен така и практически план, което е индикатор за устойчивостта на резултатите.

Дисертационният труд отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ – Варна. Във връзка с това давам своята положителна оценка и убедено препоръчвам на членовете на уважаемото Научно жури да присъдят **образователанта и научна степен “Доктор“ на Иван Георгиев Попов в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7.Администрация и управление и научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (здравеопазване)“.**

Дата: 12.02.2019г.

Изготвил рецензията:

/Проф. Тодорка Костадинова, д.и./